

Ján Mančuška / První retrospektiva

17. 6. – 11. 10. 2015

Galerie hlavního města Prahy

Městská knihovna, 2. patro

Mariánské nám. 1, Praha 1

Otevřeno út-st, pá-ne 10–18 hodin, čt 10–20 hodin

Kurátor výstavy: Vít Havránek

Kurátorka GHMP: Sandra Baborovská

„První retrospektiva“ je skutečně první retrospektivní výstavou Jána Mančušky (* 1972) a rozhodně první velkou výstavou jeho prací v České republice. Dílo zde zůstalo bez jeho autora, který zemřel v 39 letech v roce 2011. Přesto nelze říci, že bychom měli co do činění s dílem fragmentárním.

Mančuška vstupuje na výtvarnou scénu v druhé polovině devadesátých let spolu se členy skupiny bj (Josef Bolf, Jan Šerých, Tomáš Vaněk). Jeho práce se vzdáleně hlásí k československým vernakulárním variantám konceptualismu šedesátých, sedmdesátých let (Stano Filko, Jirí Kovanda ad.). Podobně, jako o něco starší skupina Pondělí, Mančuška zastává názor definující (tvůrčí) identitu jako sociokulturní konstrukci, jenž byl v opozici k tradičně surrealistickým a romantizujícím východiskům českého umění. Se vzrůstajícím internacionálním ohlasem se v jeho tvorbě začaly jasně diferencovat dvě linie, jež se v jeho díle stabilně prolínají. Na jedné straně rozvíjel post-konceptuální uměleckou tradici, jež aktivně problematizuje jazyk v procesu vyprávění (jazyk literární, jazyk videa, performance i filmu). Na straně druhé rostl jeho zájem o sdělování – často existenciálních, skutečných příběhů. Pohyb mezi elementy těchto dvou spekter – umělostí jazyků a tíživostí sdíleného příběhu bychom mohli označit za hlavní těžiště síly jeho projevu. Mančuška usiloval o vytvoření nové schopnosti jednání v umělecké teorii i praxi. Tuto potřebu vnímal jako nutné překlenutí rozporu přítomného v umění před i po pádu Berlínské zdi. Umělci a umělkyně se podle jeho názoru buď upínali k nativistickým uměleckým formám a tradicím, anebo bez výhrad mluvili jazykem i tématy internacionálního provozu. Nová schopnost jednání, jak ji Mančuška uskutečňoval, měla být internacionálně angažovaná, a prostřednictvím této angažovanosti schopná vyprávět příběhy spojené s místem a specifickou historickou zkušeností.

Autor sám koncipoval výstavy jako instalační – i performativní – události. První retrospektiva není simulací autorova přístupu k výstavě jako místně specifické události. Je (zcela tradičně) strukturována chronologicky. Klade důraz na precizní re-instalaci prací intelektuálně a esteticky přelomových, jež byly velkoryse zapůjčeny z významných mezinárodních i domácích sbírek.

Série reliéfů *Bolí to jenom, když se směju* (1999), *Osvobozená domácnost* a instalace *Ráno* (2001) byly vytvořeny z materiálů, které mají podlehnout rozpadu – je možné chápat je jako *Memento Mori* – jako podmínku jejich skutečné aktuálnosti. Jsou podobně prchavě dočasné jako intimní (často halucinogenní)

Galerie hlavního města Prahy, po Národní galerii druhá nejvýznamnější v České republice, byla založena 1. května 1963. Bylo jí uloženo shromažďovat, odborně ochraňovat, vědecky zpracovávat a spravovat české umění 19., 20. a 21. století. V současné době má GHMP ve správě osm objektů: Dům U Kamenného zvonu, Dům U Zlatého prstenu, Městská knihovna – 2. patro, Colloredo-Mansfeldský palác, Dům fotografie, Bílkova vila, Zámek Troja a Dům Františka Bílka v Chýnově.

emoce, jež autor zažíval v koupelnách, obývacích pokojích a kuchyních, podle jejichž podob vznikaly. Instalace *Konference* (2001), jež byla vystavena na Manifestě 4 (dnes ve sbírce MOMA v New Yorku) tuto intimní para-normalitu sestavenou z prchavých materiálů převedla do sociálního prostoru – instalace je svědectvím, otiskem účastníků politické (blíže neupřesněné) konference.

Pro Mančušku se stala charakteristickou sérií prací, transponující často skutečný, anebo autorem „nalezený“ příběh do prostorových instalací – linií procházejících prostorem. Slova levitující v prostoru nabízejí možnosti prostorového čtení a fyzického procházení příběhem: *Během chvíle kdy jsem krácel po místnosti...*, 2005 dnes sbírka Kontakt Erste Group Vídeň, *Dvacet minut poté*, 2006 poprvé vystaveno na Berlin Biennale 2006 (ve sbírce Jill and Peter Kraus, USA), *Oidipus*, 2006 ve sbírce Centre Pompidou Paris. Mančuška v nich na materiálu existenciálního příběhu rozvíjel spekulaci nad nekonečnem možných vyprávění události – podle toho, kdo vypráví, a z jakého místa událost sledoval. Instalace se dají číst jako povídky v prostoru. Tyto operační postupy uplatnil také na film a video. Počínaje zmrazením pohyblivého obrazu v rozměrných instalacích *Ten druhý* (2007), poprvé vystaveno v Kunsthalle Basel (dnes ve sbírce Thyssen-Bornemisza Art Contemporary, Vídeň), přes důmyslné hry a přesmyčky s filmovým časem a filmovou narací *Vrah bez příčiny* (2006), *Ztráta paměti* (2010) ad.

Kromě výtvarné praxe byl Mančuška také neúnavným producentem textů a polemik. Jeho sebrané texty a devět rozhovorů je přetištěno i v katalogu výstavy. Mančuškova textová (ale i řečová) produkce, již on sám chápal jako paralelní tvůrčí proces k vizuální praxi, má charakter asociativního (viz např. *Hrnek*, 2003) a v čase se proměňujícího kritického aparátu (*permanentní kritika*). Postupný pohyb od *nonspektakulárního umění* (A. Osmolovskij, G. Debord) přes vernakulární fenomenologii (čerpající z literárně-filmových zdrojů – M. Kundera, P. Juráček, spíše než z J. Patočky), politickou filozofii (E. Bondy, S. Žižek), Nový román (A. Robbe-Grillet, M. Duras, V. Linhartová), až k teorii pohyblivého obrazu (G. Deleuze) je trajektorií, v níž četba i mnohdy subjektivní interpretace pracují jako podhoubí nebo motor ženoucí proměny vizuálního i scénického jazyka a forem.

Návštěvník na výstavě také nalezne paralelní linii kreseb, studií a dobových materiálů, které nabízí exkurz do „post-konceptuální“ pracovny, jež nahradila klasický umělecký ateliér.

Výstavu doprovází rozsáhlá obrazová publikace s řadou autorových i teoretických textů, která vznikla v koedici se švýcarským vydavatelstvím JRP | Ringier a tranzit.cz.

Mančuškova retrospektivní výstava je postavena na několikaleté rekonstrukci, soupisu děl a autorských scénářů. Vznikla ve spolupráci Galerie hl. m. Prahy s Ján Mančuška Estate, Andrew Kreps Gallery New York, Meyer Riegger Berlin/Karlsruhe a dlouhou řadou institucionálních i soukromých zapůjčitelů. Bude reprízována v Kunsthalle Bratislava a v upravené verzi v Moravské galerii v Brně.

Vít Havránek

Galerie hlavního města Prahy, po Národní galerii druhá nejvýznamnější v České republice, byla založena 1. května 1963. Bylo jí uloženo shromažďovat, odborně ochraňovat, vědecky zpracovávat a spravovat české umění 19., 20. a 21. století. V současné době má GHMP ve správě osm objektů: Dům U Kamenného zvonu, Dům U Zlatého prstenu, Městská knihovna – 2. patro, Colloredo-Mansfeldský palác, Dům fotografie, Bílkova vila, Zámek Troja a Dům Františka Bílka v Chýnově.

Kurátor: Vít Havránek

Kurátorka GHMP: Sandra Baborovská

Architektonické řešení: Zbyněk Baladrán, Tomáš Svoboda

Grafické řešení: Adéla Svobodová

Rekonstrukce instalací: Matej Al-Ali, Františka Loubat

Anglický překlad: Lucie Vidmar, John Comer

Redakce textů: Marta Nožková

Instalace a produkce: Diana Brabcová, Jan Pavelka, Marek Fryš, Matěj Smrkovský

Archív Ján Mančuška dědicové: Julia Hölz

Ján Mančuška dědicové produkce Praha: Věra Krejčová

Doprovodná videa k výstavě: Jan Bolf, Charlie One, Jan Šerých, Tomáš Vaněk, Ondřej Císler, Petr Babák, Petra Hauerová, Hilke Wagner, Krištof Kintera, Eva Kořátková

Příprava videomateriálů: Barbora Gallová, Jaromír Pesr, Jan Vidlička

Propagace: Barbora Gallová, Miroslav Koláček, Alice Lenská, Michaela Vrchotová

Vzdělávací programy: Lucie Haškovcová, Markéta Slachová Goldová

Partneři výstavy: Kunsthalle Bratislava, Moravská galerie v Brně, www.tranzit.org, Andrew Kreps Gallery, Skupina ČEZ, Městská knihovna v Praze

Mediální partneři: Artyčok.tv, Týden, Instinkt, ArtMap, A2, Radio 1, Český rozhlas Vltava, Artalk.cz, Týdeník Dotyk, Art and Antiques, Artmix, Literární noviny, Pražský deník, Radio Classic

Poděkování:

Ján Mančuška dědicové

Museum of Modern Art, New York

Andrew Kreps Gallery, New York

Centre Pompidou, Mnam/Cci, Paris

The Art Collection of Erste Group and ERSTE Foundation

Thyssen-Bornemisza Art Contemporary Collection, Vienna

Muzeum Sztuki w Łodzi

Meyer Riegger, Berlin/Karlsruhe

Andrew Kreps Gallery, New York

Piktogram & Bureau of Loose Associations, Warszawa

Collett Prague/Munich

Městská knihovna v Praze

Moravská galerie v Brně

Nadačnímu fondu současného umění / Richard Adam Gallery

Všem soukromým zapůjčitelům a dědicům Jána Mančušky

Místo konání: Městská knihovna, 2. patro, Mariánské nám. 1, Praha 1

Termín konání: 17. 6. – 11. 10. 2015

Otevírací doba: út-st, pá-ne 10.00–18.00, čt 10.00–20.00

Vstupné: 120 Kč plné / 60 Kč snížené (studenti) / 30 Kč (senioři)

Kontakt pro novináře: Michaela Vrchotová, +420 725 818 721, vrchotova@ghmp.cz

Další informace: www.ghmp.cz, www.facebook.com/GHMP.cz

Galerie hlavního města Prahy, po Národní galerii druhá nejvýznamnější v České republice, byla založena 1. května 1963. Bylo jí uloženo shromažďovat, odborně ochraňovat, vědecky zpracovávat a spravovat české umění 19., 20. a 21. století. V současné době má GHMP ve správě osm objektů: Dům U Kamenného zvonu, Dům U Zlatého prstenu, Městská knihovna – 2. patro, Colloredo-Mansfeldský palác, Dům fotografie, Bílkova vila, Zámek Troja a Dům Františka Bílka v Chýnově.

DOPROVODNÝ PROGRAM:

Komentované prohlídky výstavou

Čt. 18. 6. od 18.00 skupina **Bezhlavý jezdec – Josef Bolf, Jan Šerých, Tomáš Vaněk** o Jáně Mančuškovi, moderuje Vít Havránek

Čt. 25. 6. od 18.00 s kurátory **Vítem Havránkem** a **Sandrou Baborovskou** a architektem výstavy **Zbyňkem Baladránem**

St. 16. 9. od 16.30 s kurátorem výstavy **Vítem Havránkem**

Čt. 24. 9. od 18.00 **Vyprávění Jána Mančušky**, prohlídka výstavy s historikem umění **Tomášem Pospiszylem**

Čt. 8. 10. od 18.00 s vizuálním umělcem **Jiřím Kovandou**

Ne. 11. 10. od 17.00 s kurátorem výstavy **Vítem Havránkem**

Série filmových projekcí s komentáři a přednáška v kinosálech Městské knihovny

St. 16. 9. od 18.30 – Debata nad performativními a divadelními pracemi Jána Mančušky, *Neviditelný – Hraní v sekvencích; Hra pozpátku*. Mimo jiné za účasti choreografky **Petry Hauerové**.

Čt. 1. 10. od 19.00 – přednáška **Karla Císaře: Pojmové osoby. K filmovým realizacím Vity Acconciho, Dana Grahama a Jána Mančušky**

Ne. 11. 10. od 19.00 – **Filmová tautologie Jána Mančušky**, přednáška **Sylvy Polákové** s filmovými ukázkami:

Ztráta paměti (Postkatastrofický příběh), 2010

Žena středního věku, 2009

Dvojník, 2009

Odlesk, 2008

30 minut fotografie, 2008

Pohyblivý obraz (Akt sestupující ze schodů), 2007

Galerie hlavního města Prahy, po Národní galerii druhá nejvýznamnější v České republice, byla založena 1. května 1963. Bylo jí uloženo shromažďovat, odborně ochraňovat, vědecky zpracovávat a spravovat české umění 19., 20. a 21. století. V současné době má GHMP ve správě osm objektů: Dům U Kamenného zvonu, Dům U Zlatého prstenu, Městská knihovna – 2. patro, Colloredo-Mansfeldský palác, Dům fotografie, Bílkova vila, Zámek Troja a Dům Františka Bílka v Chýnově.

Víkendové výtvarné workshopy nejen pro rodiny s dětmi

so 20. 6. 13.00–18.00 Kouzla konceptů

so 19. 9. 13.00–18.00 Hry s textem

Výtvarný ateliér pro dospělé a seniory:

ne 28. 6. 15.00–18.00 téma: výtvarná média, zkoumání a záznamy

V rámci výtvarných reakcí navážeme na díla a osobitý umělecký přístup Jána Mančušky. V souvislosti s jeho zájmem o estetiku každodennosti vytvoříme prostorové objekty a drobné instalace za použití primárně neuměleckých předmětů běžné denní (s)potřeby (např. krabičky od léků, cigaret, sklíček z brýlí), které se stávají také určitou osobní „stopou“, „dokumentací“ a „pamětí“ našeho života. Součástí tvorby se stanou i koláže a interpretace pracující s již existujícími obrazy a uměleckými díly, které v kombinaci s textem dosahují posunu v celkovém vyznění vizuálního působení a čtení jejich významů. Upozorníme i na vlastní text jako na objekt a znak, který vybízí k různým možnostem nelineárního čtení. Zaměříme se na text jako na samostatný artefakt, v němž se setkávají roviny formální a obsahové, vizuální a konceptuální. Využijeme možností světla, které má v oblasti umělecké, divadelní a filmové řeči neopomenutelné místo.

Víkendové programy vznikají jako součást oblíbeného cyklu „Tvořivé dialogy s uměním“ a jsou určeny dětem, rodinám s dětmi a dalším zájemcům všech věkových kategorií včetně seniorů a znevýhodněných.

Příchod a odchod je individuální, tzn. kdykoliv ve vymezeném čase.

Rezervace do 16.00 předchozího dne (není podmínkou účasti).

Interaktivní prohlídky výstavy pro všechny typy škol i další věkové a zájmové skupiny s možností následné výtvarné reakce ve formě vlastní tvorby. Akce přizpůsobujeme časově, tematicky i úrovní náročnosti konkrétním požadavkům každé školy.

Rezervace nutná

Cena: děti do 10 let, studenti uměleckých škol, pedagogové 5 Kč; nad 10 let 20 Kč

Kontakty: Lucie Haškovcová, lucie.haskovcova@ghmp.cz, 606 612 987, 608 216 418

Galerie hlavního města Prahy, po Národní galerii druhá nejvýznamnější v České republice, byla založena 1. května 1963. Bylo jí uloženo shromažďovat, odborně ochraňovat, vědecky zpracovávat a spravovat české umění 19., 20. a 21. století. V současné době má GHMP ve správě osm objektů: Dům U Kamenného zvonu, Dům U Zlatého prstenu, Městská knihovna – 2. patro, Colloredo-Mansfeldský palác, Dům fotografie, Bílkova vila, Zámek Troja a Dům Františka Bílka v Chýnově.